

"โผล่=อึบ=เผล"

กุหลาบป่าสีญี่ปุ่น

กัญญา สัทชูโอะ

▲ โผล่=อึบ=เผล สีขาวสะอาดกลีบเดี่ยวกลม

จาก ประวัติศาสตร์โลกเกี่ยวกับสงครามกุหลาบ (Wars of the Roses) ในประเทศอังกฤษเมื่อปี 1455-1485/1487 หรือจากภาพเขียนสีน้ำมันรูปกำเนิดวีรสตรีของช่างเขียนภาพชาวอิตาลีในปี 1484-1486 หรือภาพของมารีอิงตัวแนตที่มีอ็องรีที่เก้ากุหลาบสีชมพู ฯลฯ ทำให้หลายคนเข้าใจว่ากุหลาบเป็นดอกไม้ที่มีถิ่นฐานในประเทศตะวันตก ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วเป็นดอกไม้ที่ถือกำเนิดขึ้นแถบเทือกเขาหิมาลายาเมื่อราว 70 ล้านปีที่แล้ว และด้วยความที่กุหลาบเป็นไม้ดอกที่แปลงพันธุ์ง่ายทั้งตามธรรมชาติ และทั้งจากการผสมพันธุ์ของมนุษย์ทำให้จากเดิมที่มีสายพันธุ์ตามธรรมชาติราว 150-200 ประเภทได้กลายมาเป็นกว่า 30,000 ประเภทในปัจจุบัน โดยแยกได้ใหญ่ๆ ตามขนาด คือ ใหญ่ กลาง เล็ก และกว่า 20,000 ประเภทยังเป็นพันธุ์ที่บานได้ตลอดทั้งปีอีกด้วย

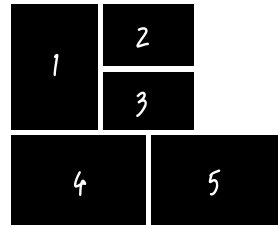
จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น หนังสือรวมวัฒนธรรมความเป็นมาท้องถิ่นของญี่ปุ่น (ฮิตาชิโนะคุนิฟูโดะกิ) ซึ่งจักรพรรดิเกมมะ (ครองราชย์ ค.ศ. 707-715) ทรงมีบัญชาให้รวบรวมขึ้น และในหนังสือรวมเพลงโบราณ "มันโยชู" รวบรวมขึ้นในศตวรรษ

▲ กุหลาบสีส้มอมเหลืองแบบพุ่ม

▲ หลายปีมานี้มักพบผู้คนพาสัตว์เลี้ยงมาชมดอกไม้ และถ่ายรูปกันมาก

1. กุหลาบพันธุ์เลื้อยเกิดจากการผสมพันธุ์โดยใช้โนะอิบะระเป็นแม่พันธุ์
2. กุหลาบพันธุ์เลื้อยจะงดงามมากเวลาบานเต็มที่บนกิ่ง
3. กลีบซ้อนเป็นร้อยๆ กลีบ หนักจนหัวห้อยลงด้านล่างเมื่อบานเต็มที่
4. โนะอิบะระมักบานเร็วกว่ากุหลาบพันธุ์อื่น
5. ฟอรัมดอกไม้กลม และสีอ่อนโยนทำให้ดูเด่นกว่าพันธุ์อื่น

ที่ 7 คนญี่ปุ่นสมัยก่อนเรียกกุหลาบว่า “อุบะระ” (宇波良) หรือ “อิบะระ” (茨) ผู้รู้เชื่อว่า กุหลาบเหล่านั้นหมายถึงกุหลาบป่าหรือโนะอิบะระ (Rosa multiflora) สะมะนะทสึ (Japanese Rose) ฯลฯ ซึ่งเป็นกุหลาบพันธุ์ดั้งเดิมของญี่ปุ่น ต่อมาในสมัยเฮอัน (794-1185/1192) และเอะโดะ (1603-1868) จึงค่อยมีกุหลาบพันธุ์อื่นๆเข้ามาในประเทศผ่านทางจีน ซึ่งมีการผสมพันธุ์กุหลาบแพร่หลายเป็นประเทศแรกในโลก ตั้งแต่ราว 500 ปีก่อนคริสตกาล

กุหลาบซึ่งต่อมาถูกเรียกว่า “บะระ” จึงปรากฏในวรรณกรรมต่างๆ เช่น “เกนจิ โมะโนะงะตะริ” ฯลฯ อยู่เรื่อยๆ และยังเป็นดอกไม้โปรดของคนญี่ปุ่นอันดับที่สองรองลงมาจากซากุระ แม้จนทุกวันนี้ เมื่อเทียบกับกุหลาบแปลงพันธุ์ใหม่ๆ จากยุโรปแล้ว กุหลาบดั้งเดิมหรือ “โนะอิบะระ” ของญี่ปุ่นอาจดูไม่หรูหรา ตัวต้นมีขนาดสูงราว 2 เมตร มักเลื้อยไปตามกิ่งหรือรั้ว กลีบเดี่ยวสีขาว 5 กลีบ เกสรสีเหลืองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอกราว 2 เซนติเมตร ใบเรียวยาวเหมือนปีกนกขนาดราว 10 เซนติเมตร หลังใบเป็นตะปุ่มตะป่ำ พบได้ทั่วไปตามพื้นที่ป่าเขาหรือท้องทุ่งนับตั้งแต่ฮอกไกโดจรดคิวชู ถึงแม้ดอกจะไม่เด่นนัก แต่จากความหลากหลายของพันธุ์ดั้งเดิมทำให้นักพฤกษศาสตร์ยุโรปนำไปเป็นต้นพันธุ์สำคัญ หนึ่งใน 8 สายพันธุ์ดั้งเดิม เพื่อผสมสร้างกุหลาบพันธุ์ใหม่ๆ โดยเฉพาะพันธุ์เลื้อย เช่น Floribunda Rose

▲
หน้าทางเข้า Nakanoshima Rose Garden

6	7
	8

- 6. ชมพู่อ่อนและเข็มตัดกันงาม
- 7. ดินนี้บานตั้งแต่พื้นดินจรดด้านบนเหนือศีรษะสูงกว่า 3 เมตร
- 8. โนะอิบะระขาวสะอาด ไม่เด่น เรียบง่าย ดูไม่เบื่อ

นอกจากจะใช้เป็นต้นพันธุ์สำคัญแล้ว จาก “ไดโดรยูจูโฮ” หนังสือความรู้ด้านแพทยศาสตร์ที่รวบรวมขึ้นในปี 808 พบว่าเมล็ดสีแดงสดของโนะอิบะระที่เก็บได้ในช่วงต้นฤดูใบไม้ร่วง ยังใช้เป็นยาระบายหรือยาขับปัสสาวะที่ให้ผลแรงอีกด้วย ยาระบายที่ใช้เมล็ดโนะอิบะระยังคงใช้แพร่หลายในหมู่ชาวบ้านจนถึงสมัยเอะโดะ และจากตำนานเครื่องหอมในเมืองหลวง หรือ “มียะโกฟูโชะกุเควะอิเคง” ยังมีการทำโลชั่นกลิ่นกุหลาบไว้ทาบำรุงผิวหน้า รักษาผิวออกวางขายอีกด้วย

ถึงแม้ว่าทุกวันนี้จะสามารถพบเห็นโนะเอะบะระได้ตามสวนกุหลาบทั่วไป และตามริมรั้วบ้านผู้คนบ่อยๆ ก็ตาม แต่ตามป่าเขา ลำเนาไพรที่เคยเป็นที่ถิ่นฐานของมังกรลับแทบไม่พบโนะเอะบะระตาม

▲ กุหลาบดอกจิวแบบพุ่ม ในกอเดียวกันมีหลายสี

ธรรมชาติเท่าใดนัก นักเพาะกุหลาบหลายคนพากันเป็นห่วงว่าพันธุ์ดั้งเดิมจะสูญหายไป เพราะการสูญหายของกุหลาบป่าดั้งเดิมเสมือนกับการสูญหายของประวัติศาสตร์เล็กๆ ด้วย

สถานที่ชมกุหลาบงามในภูมิภาคคันไซ

1) Nakanoshima Rose Garden สวนสาธารณะแห่งแรกในกรุงโอซากา มีกุหลาบราว 310 ชนิด 3,700 ต้น ชมได้งามจากราวต้นถึงกลางเดือนพฤษภาคม สถานี Yodoyabashi / Midosuji Line

2) Rose Garden, Utsubo Park สวนสาธารณะใจกลางกรุงโอซากาชมกุหลาบ ราว 170 ชนิด 3,400 ต้น ชมได้งามจากราวต้นถึงกลางเดือนพฤษภาคม สถานี Yotsubashi / Yotsubashi Line

3) สวน Nagai Park สวนสาธารณะขนาดใหญ่ทางด้านใต้ของตัวเมืองโอซากา มีกุหลาบราว 140 ชนิด 2,600 ต้น ชมได้งามจากปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม สถานี Nagai / Midosuji Line

▲ กลีบซ้อนหยักๆ สีชมพูอ่อนงดงาม